

Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri: Adroddiad Monitro 2022/23

1. Cyflwyniad

- 1.1 Ar y 30ain o Fedi 2015, cyhoeddodd Comisiynydd yr Iaith Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfio i'r Awdurdod yn unol ag adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a oedd yn cadarnhau'r Safonau Iaith Gymraeg y mae'r Awdurdod yn ddarostyngedig iddynt.
- 1.2 Fel sy'n ofynnol bob blwyddyn, mae'r Adroddiad Monitro hwn yn edrych yn ôl dros y flwyddyn ariannol 2022-23, ac yn adrodd ar sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio gyda, ac wedi perfformio yn erbyn bob un o'r 162 o'r Safonau a osodwyd arno.
- 1.3 Mae'r Adroddiad Blynyddol yma yn cael ei gyflwyno i Gyfarfod Blynyddol yr Awdurdod ym mis Mehefin bob blwyddyn ar gyfer cael ei gymeradwyo, cyn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Mae cyhoeddu'rwydd yn cael ei rhoi i'r Adroddiad Blynyddol trwy sianeli cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod.
- 1.4 Y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer sydd gyda'r cyfrifoldeb o ddydd i ddydd dros weithredu'r safonau, a dylid cysylltu yn uniongyrchol trwy yrru e-bost at Bethan.Hughes@eryri.llyw.cymru neu drwy ffonio 01766 772530 i drafod unrhyw fater sy'n ymwneud â'r adroddiad hwn.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1. Gwelwyd trosiant parhaus ymhlith staff ym mlwyddyn ariannol 2022-23, gyda 35 o swyddi newydd neu wag yn cael eu hysbysebu yn ystod y flwyddyn. Ni phenodwyd rhywun ar gyfer bob un o'r swyddi y tro cyntaf ac fe fu'n rhaid ail-hysbysebu'r swydd hynny. Ar y 31ain o Fawrth 2023, roedd gan yr Awdurdod 149 o staff, ac roedd 145 ohonynt yn gallu cyflawni dyletswyddau eu swydd yn ddwyieithog, sef 97.3%.
- 2.2 Nodwyd yn adroddiad blynyddol y llynedd fod recriwtio a chadw staff yn broblem fawr i'r Awdurdod, ac er y cydnabuwyd bod hon yn broblem genedlaethol, gyda phob math o sectorau'n cael anawsterau o ran recriwtio swyddi ar bob lefel, er hynny amlygwyd y broblem fel maes risg gan Archwilio Cymru.

- 2.3 Mae'r adolygiad dilynol o strwythur tâl yr Awdurdod a oedd yn cynnwys yr achos busnes ar gyfer cydnabod dwyieithrwydd ynddo, wedi galluogi i gyflogau staff gael eu cynyddu ac fe ddylai hyn wneud yr Awdurdod yn fwy cystadleuol yn lleol. Serch hynny, mae recriwtio a chadw staff wedi parhau i fod yn heriol dros y flwyddyn ddiwethaf mewn rhai meysydd allweddol, er nad yw'r gofynion sgiliau Cymraeg mewn swyddi yn cael eu hystyried yn rhwystr allweddol.
- 2.4 Gan aros ar y pwnc o recriwtio staff; er bod yr achos prawf a oedd i'w gynnal eleni a oedd yn herio gofynion lefelau sgiliau Cymraeg rhai swyddi fel gwahaniaethol wedi cael ei setlo y tu allan i'r llys, rydym yn parhau i gadw mewn cof bod angen i'n hasesiadau barhau i fod yn gadarn. Yn hyn o beth, rydym yn parhau i ddilyn canllawiau arfer da yn y maes hwn a chyingor ein Cyfreithiwr.
- 2.5 Aeth pob agwedd o waith arferol yr Awdurdod mewn perthynas â'r Gymraeg rhagddo yn gyflym yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Nawr bod cyfyngiadau terfynol Covid-19 wedi'u symud, ychwanegwyd at y gwaith hyrwyddo mewn perthynas â'r Gymraeg gan y nifer cynyddol o ddigwyddiadau a gweithgareddau personol y gellir eu cynnal bellach, ynghyd â mwy o gyfleoedd i wirfoddoli gyda'r Awdurdod.
- 2.6 Mae ffrydiau gwaith o fewn Strategaeth Ymgysylltu a Chyfathrebu'r Awdurdod yn parhau i fod yn hollbwysig wrth addysgu ymwelwyr sy'n dod i'r ardal am rinweddau arbennig Eryri, ac un o'r rhain yw'r iaith Gymraeg. Mae gweithio gyda'n partneriaid i gael yr effaith fwyaf posibl yn parhau i fod yn elfen hanfodol i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei gweld a'i hyrwyddo'n eang ar draws y Parc Cenedlaethol fel iaith weithredol, fyw bob dydd yr ydym yn falch ohoni.
- 2.7 Yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol yr Awdurdod ar yr 15fed o Fehefin 2022, sefydlwyd Grŵp Llywio i ddatblygu Strategaeth Hybu'r Gymraeg newydd ar gyfer yr Awdurdod ar gyfer y pum mlynedd nesaf.
- 2.8 Cynhaliwyd cyfarfod cychwynnol ar yr 14eg o Fedi 2022 lle cytunwyd ar Gylch Gorchwyl y grŵp a gosodwyd amserlen ar gyfer datblygu'r Strategaeth.
- 2.9 Dros y misoedd dilynol, datblygodd y Grŵp Llywio'r weledigaeth a nodi meysydd blaenoriaeth allweddol, a ddatblygwyd ymhellach wedyn mewn ymgynghoriad â staff ac Aelodau.
- 2.10 Yn dilyn hyn, anfonwyd gwahoddiadau uniongyrchol i ymateb i'r ymgynghoriad cyhoeddus at 137 o sefydliadau, a oedd yn cynnwys rhanddeiliaid allweddol yr Awdurdod, grwpiau a sefydliadau cymunedol, elusennol a thrydydd sector yn ogystal â grwpiau a sefydliadau sy'n cynrychioli pobl â nodweddion gwarchoddedig. Anfonwyd gwahoddiadau hefyd at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned sydd o fewn ac yn ffinio â Pharc Cenedlaethol Eryri.

- 2.11 Ar ôl ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad cyhoeddus, cyflwynwyd drafft terfynol o'r Strategaeth i Bwyllgor Perfformiad ac Adnoddau'r Awdurdod ar yr 22ain o Fawrth 2023, lle cafodd ei mabwysiadu'n ffurfiol.
- 2.12 Bydd Cynllun Gweithredu'r Strategaeth bellach yn cael ei ymgorffori'n flynyddol yn Rhaglen Waith Gorfforaethol yr Awdurdod dros y pum mlynedd nesaf.
- 2.13 Ym mis Tachwedd 2020, sefydlwyd y Grŵp Tasg a Gorffen Enwau Lleoedd gan Bwyllgor Perfformiad ac Adnoddau'r Awdurdod gyda'r cylch gorchwyl a ganlyn:
- Datblygu fframwaith polisi i alluogi APCE i amddiffyn a safoni'r defnydd o enwau lleoedd ym Mharc Cenedlaethol Eryri gan yr Awdurdod, ei bartneriaid a'i randdeiliaid; trwy ystyried safle unigryw Eryri a Chymru a nodi arfer da o feysydd / gwledydd eraill wrth ddatblygu fframwaith,
  - Codi ymwybyddiaeth ymhlith gwahanol gynulleidfaoedd gan gynnwys cynulleidfaoedd uniaith, amlieithog, aml-ethnig a rhyngwladol o bwysigrwydd enwau lleoedd yn Eryri; ac fel ffynhonnell sy'n cryfhau cysylltiadau ag amgylchedd, hanes a threftadaeth yr ardal.
  - Nodi sut mae llwyddiant yn edrych, nodi pa raglenni y gellid eu hystyried a phwy yw'r bobl / sefydliadau allweddol y mae'n ofynnol cyflawni â nhw.
- 2.14 Mae rôl y Grŵp Tasg a Gorffen bellach wedi esblygu i fod yn elfennau mwy hirdymor o waith fel Panel Craffu Enwau Lleoedd, a chydabyddir nad yw'r tasgau gwaith dan sylw yn rai tymor byr. Mae mynd i'r afael â, cofnodi, safoni, gwarchod a hyrwyddo'r miloedd o enwau tirweddau ym Mharc Cenedlaethol Eryri, er mwyn codi ymwybyddiaeth ac addysgu pobl am eu bodolaeth a'u harwyddocâd i'n treftadaeth a'n hunaniaeth, yn waith parhaus y mae'r Awdurdod wedi ymrwymo iddo. Mae Egwyddorion Enwau Lleoedd wedi'u mabwysiadu'n ffurfiol gan yr Awdurdod i arwain gwaith y Panel Craffu.
- 2.15 Cyflwynwyd y newid polisi cychwynnol, a gellir dadlau mai hwn yw'r un pwysicaf, a gymeradwywyd gan y Panel Craffu, gerbron yr Awdurdod ar y 6ed o Dachwedd 2022. Yn y cyfarfod hwn, cymeradwyodd yr Aelodau y defnydd o'r enwau Yr Wyddfa ac Eryri yn y Gymraeg a'r Saesneg, gan roi'r disgrisiwn i'r swyddogion ddefnyddio'r termau, Yr Wyddfa (Snowdon) ac Eryri (Snowdonia) yn Saesneg, pe byddai'r cyd-destun yn gofyn am hyn at ddibenion addysg ac ymgysylltu. Rhagwelir mai'r Wyddfa ac Eryri fydd y ffurfiau arferol a chyffredin a thros amser, wrth i ymwybyddiaeth gynyddu, mai dyma fydd yr unig ffurfiau a ddefnyddir gan yr Awdurdod.
- 2.16 Newid arall a ddigwyddodd yn ystod y flwyddyn oedd mabwysiadu polisi iaith mewnlol. Cymraeg yn bennaf fu iaith weinyddol fewnlol yr Awdurdod ers ei sefydlu erioed, a dwyieithog pan fo angen. Mae hyn wedi dod yn norm anysgrifenedig dros y blynyddoedd trwy arferiad, ond hyd at eleni ni chafodd ei ysgrifennu'n ffurfiol fel polisi. Er mwyn sicrhau bod yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r safon berthnasol sy'n ymwneud â hyn, mae'r polisi anffurfiol blaenorol bellach wedi'i ddogfennu'n ffurfiol a'i awdurdodi gan y Tîm Rheoli.

3. Safonau Cyflawni Gwasanaeth

- 3.1 Gohebiaeth (Safonau 1-7): Mae'r Awdurdod yn anfon gohebiaeth yn iaith ddewisol y derbynnydd, neu mewn achosion pan nad yw hyn yn hysbys, anfonir fersiwn ddwyieithog o'r ohebiaeth.
- 3.2 Pan anfonir gohebiaeth ddwyieithog, ymdrinnir â'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal drwy sicrhau eu bod yn ymddangos ochr yn ochr (pan fo hyn yn bosibl), gyda'r un ffont a maint yn cael eu defnyddio yn y ddwy iaith. Ar adegau prin pan gynhyrchir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg ar wahân, bydd y ddwy fersiwn yn union yr un fath o ran ffont a maint, gan gynnwys manylion cyswllt, llofnodion ac ati.
- 3.3 Galwadau Ffôn (Safonau 8-22): Mae'r holl staff sy'n gweithio ym mhrif dderbynfeydd yr Awdurdod a'r Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog ac yn unol â hynny, yn gallu delio â phob ymholiad drwy gyfrwng y Gymraeg fel pwynt cyswllt cyntaf.
- 3.4 Mae gan yr Awdurdod ddewislen awtomatig ar y prif rif cyswllt, sy'n rhoi dewis i symud ymlaen yn Gymraeg neu Saesneg. Yna rhoddir dewisiadau ar y ddewislen yn yr iaith a ddewiswyd. Mae'r neges a recordiwyd ymlaen llaw ar gyfer galwadau y tu allan i oriau gweithio arferol yn ddwyieithog gyda'r neges yn Gymraeg yn cael ei throsglwyddo yn gyntaf.
- 3.5 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i gyfarch y sawl sy'n ffonio gyda chyfarchiad dwyieithog (gyda'r Gymraeg yn gyntaf) neu gyda chyfarchiad niwtral, gan sicrhau nad yw'r iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg.
- 3.6 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i adael neges ddwyieithog ar eu peiriannau ateb, gyda'r neges yn y Gymraeg yn cael ei chwarae yn gyntaf. I'r rhai nad ydynt wedi gosod neges ar y peiriant ateb, chwaraeir cyfarchiad Cymraeg safonol, a recordiwyd gan un o staff y dderbynfa, yn gofyn i'r galwr adael neges yn lle hynny.
- 3.7 Gan fod y rhan fwyaf o staff yr Awdurdod yn ddwyieithog, ymdrinnir gydag unrhyw alwadau gan siaradwyr Cymraeg gan y pwynt cyswllt cyntaf. O ran y staff nad ydynt yn gwbl abl i gynnal sgwrs yn y Gymraeg, byddant yn trosglwyddo'r alwad i gydweithiwr yn ddi-oed.
- 3.8 Yn ystod y flwyddyn, mae mwyafrif y staff swyddfa wedi dilyn patrwm gweithio hybrid. Mae'r system ffôn a osodwyd gan yr Awdurdod ym mis Ebrill 2021, bellach yn galluogi staff i ateb eu rhifau ffôn uniongyrchol yn y swyddfa drwy ap ar eu ffôn symudol a thrwy gyfrwng eu gliwiadur.

- 3.9 Cyfarfodydd (Safonau 23-38): Rhaid i bob cyfarfod a drefnir gydag unigolyn gael ei gynnal yn iaith ddewisol yr unigolyn, a bydd y trefniant hwn yn parhau. Ar gyfer cyfarfodydd a drefnwyd i grŵp o unigolion, byddant yn cael eu cynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd yn cael ei drefnu ar gyfer unrhyw rai di-Gymraeg sy'n bresennol (oni bai bod yr holl wahoddedigion yn ddi-Gymraeg, ac os felly, cynhelir y cyfarfod yn Saesneg).
- 3.10 Rhaid i bob cyfarfod cyhoeddus o'r Awdurdod gael ei gynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd ar gael ar gyfer y rhai nad ydynt yn gallu cyfathrebu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, a bydd y trefniant hwn yn parhau.
- 3.11 Er bod llawer o gyfarfodydd yn dal i gael eu cynnal yn rhithiol trwy Zoom, mae llawer mwy o gyfarfodydd mewn person a hybrid wedi'u cynnal eleni. Mae'r Awdurdod wedi buddsoddi mewn technoleg i alluogi cyfarfodydd cyhoeddus hybrid, sy'n golygu bod gan staff ac Aelodau'r dewis o fynychu'n bersonol ym Mhlas Tan y Bwlch neu ymuno â'r cyfarfod o bell. Ar gyfer aelodau'r cyhoedd, mae ganddynt bellach y dewis o arsylwi'r pwyllgorau hyn yn bersonol neu drwy'r gwe-ddarllediad byw.
- 3.12 Mae pob cyhoeddusrwydd, deunyddiau ysgrifenedig ac unrhyw ddogfennaeth a gynhyrchir gan yr Awdurdod sy'n cael ei ddsbarthu mewn digwyddiadau cyhoeddus neu mewn cyfarfodydd yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.
- 3.13 Dogfennaeth Gyhoeddus (Safonau 40-51): Mae holl ddogfennau cyhoeddus yr Awdurdod, gan gynnwys ffurflenni, naill ai'n ddwyieithog gyda'r Gymraeg yn ymddangos gyntaf neu ar ochr chwith y ddogfen neu'n ddwy ddogfen – gyda'r Gymraeg a Saesneg ar wahân. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Mae fersiynau Cymraeg a Saesneg mewn dogfennau ar wahân fel arfer pan gyhoeddir y dogfennau ar y wefan, ac mae brawddeg yn cael ei chynnwys ar y fersiwn Saesneg, yn nodi bod fersiwn Gymraeg ar gael.
- 3.14 Y Wefan, Apiau a Chyfyngau Cymdeithasol (Safonau 52-59): Mae gwefan ac apiau yr Awdurdod yn gwbl ddwyieithog gyda'r defnyddiwr yn gallu dewis iaith ar y dudalen gartref. Mae botwm togol ar bob tudalen ar y wefan newydd y gallir ei ddefnyddio er mwyn cael mynediad at yr iaith arall. Mae pob tudalen yn cyfateb yn gyfan gwbl yn y ddwy iaith.
- 3.15 Mae gan yr Awdurdod fersiynau cyfatebol o'i gyfrifon Trydar a fersiwn ddwyieithog o'i dudalennau Facebook. Mae pob neges gan yr Awdurdod yn cael eu hailadrodd yn union yr un fath yn y fersiynau Cymraeg a Saesneg ar yr amrywiol safleoedd cyfyngau cymdeithasol, neu'n ddwyieithog mewn rhai achosion. Bydd unrhyw negeseuon a dderbynnir yn Gymraeg trwy gyfyngau cymdeithasol yn cael eu hateb yn y Gymraeg bob amser.

- 3.16 Peiriannau Hunanwasanaeth (Safon 60): Mae holl beiriannau talu ac arddangos yr Awdurdod yn y meysydd parcio yn gallu darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ar beiriannau hŷn, mae'r sgrin gychwynnol yn dangos dewis iaith cyn symud ymlaen tra bo'r peiriannau sy'n fwy newydd yn newid iaith bob 3 eiliad.
- 3.17 Ar y 15fed o Hydref 2021, cyhoeddodd y Comisiynydd Hysbysiad o Benderfyniad a ddaeth i'r casgliad bod yr Awdurdod yn torri Safonau'r Gymraeg 50, 52 a 56, yn dilyn ymchwiliad i gŵyn bod y system rhag-archebu ar gyfer parcio ym Mhen-y-Pass ddim yn gwbl ddwyieithog.
- 3.18 Gofynnwyd i'r Awdurdod gynhyrchu Cynllun Gweithredu yn nodi sut y byddai'n sicrhau cydymffurfiaeth a rhoddwyd blwyddyn i gydymffurfio. Rhoddwyd system rhag-archebu ddwyieithog ar waith mewn pryd ar gyfer gwyliau'r Pasg ym mis Ebrill 2022.
- 3.19 Mae gwaith yn parhau gyda JustPark i wneud gwelliannau parhaus i'w gwefan i wneud y fersiwn Gymraeg yn haws i gwsmeriaid ei defnyddio.
- 3.20 Arwyddion (Safonau 61-63): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.21 Gwasanaethau Derbynfa (Safonau 64-68): Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r holl staff sy'n gweithio yn y prif dderbynfeydd neu yn y Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog. Mae'r logo 'Iaith Gwaith' yn cael ei arddangos ym mhob derbynfa i ddangos bod gwasanaeth Cymraeg ar gael ac mae gan bob un o staff y dderbynfa fathodynau 'Iaith Gwaith'.
- 3.22 Hysbysebion Swyddogol (Safonau 69-70): Pan fo'r Awdurdod yn cyhoeddi neu'n arddangos Hysbyseb Swyddogol maen nhw'n hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.23 Cynlluniau Grant (Safonau 71-75): Mae'r Awdurdod yn gweinyddu sawl cynllun grant, sef
- Cronfa Partneriaeth Eryri;
  - Grantiau adeiladau yn Nolgellau trwy gyfrwng Menter Treftadaeth Treflun Dolgellau;
  - Cronfa Cymunedol y Carneddau sy'n cael ei ariannu gan Chronfa Treftadaeth y Loteri; ac
  - Cronfa Coedwigoedd Glaw Celtaidd sy'n cael ei ariannu gan Gronfa LIFE Undeb Ewropeaidd.
- 3.24 Mae'r holl ddogfennau, gan gynnwys y ffurflenni cais a'r nodiadau cyfarwyddyd yn gwbl ddwyieithog, ac mae'r ohebiaeth yn cael ei chynnal yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.

- 3.25 Yn ogystal, ar gyfer y grantiau hynny sydd ar gyfer prosiectau, digwyddiadau a gweithgareddau cymunedol, gosodir amodau ar y grant i sicrhau bod yr holl weithgareddau a dogfennaeth a ariennir gan y grantiau yn gwbl ddwyieithog. Mae gan yr Awdurdod Bolisi Dyfarnu Grantiau ffurfiol mewn perthynas â'r goblygiadau iaith Gymraeg yn ei le.
- 3.26 Tendrau Cytundebau/ Contractau: Mae pob Hysbysiad Cyhoeddus fel Gwahoddiadau i Dendro neu ar gyfer Mynegi Diddordeb yn cael eu cynhyrchu'n ddwyieithog ac fel arfer yn cael eu cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Maent hefyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan GwerthwchiGymru yn ddwyieithog.
- 3.27 Mae'r holl geisiadau a dderbyniwyd yn Gymraeg wedi cael eu prosesu a'u trin yn yr un modd â'r ceisiadau yn Saesneg, a gohebir yn iaith ddewisol yr neu'n ddwyieithog.
- 3.28 Hunaniaeth Gorfforaethol a Hyrwyddo Gwasanaethau (Safonau 81-83): Bu hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog ers y dechrau un, gyda'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb. Sicrhawn fod unrhyw newidiadau neu ail-frandio hunaniaeth gorfforaethol yn y dyfodol yn un ai glynu at yr egwyddor sylfaenol hon neu defnyddir y Gymraeg yn unig.
- 3.29 Nid yw'r Awdurdod yn darparu'r un gwasanaethau ar wahân yn y Gymraeg a'r Saesneg, ond yn hytrach yn cynnig gwasanaeth dwyieithog gydag un pwynt cyswllt. Mae unrhyw waith hyrwyddo'r gwasanaethau felly yn cael ei wneud yn ddwyieithog, oni bai defnyddir rhai sianeli cyfryngau cymdeithasol, i gyd fynd â hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod, sy'n sicrhau fod yr iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb.
- 3.30 Cyrsiau Addysg (Safonau 84-86): Tan fis Mawrth 2020, roedd Plas Tan y Bwlch, Canolfan Astudiaeth yr Awdurdod, yn cynnig cyrsiau addysg gyhoeddus, a oedd yn destun i asesiad o'r angen i gynnig y cyrsiau hynny drwy gyfrwng y Gymraeg.
- 3.31 Ers dechrau pandemig Covid-19, mae rhedeg cyrsiau dydd a phreswyl wedi dod i ben. Mae gweithgaredd masnachol yn y Ganolfan ar hyn o bryd yn ymestyn i lety Gwely a Brechwast a digwyddiadau trydydd parti yn unig.
- 3.32 Y System Annerch Gyhoeddus (Safon 87): Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod unrhyw systemau annerch cyhoeddus ar waith ar draws ei adeiladau.
- 3.33 Cwynion perthnasol i Gydymffurfio â'r Safonau Cyflawni Gwasanaeth
Yn ystod y flwyddyn ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Cyflawni Gwasanaethau.

4. Safonau Gwneud Polisi

- 4.1 Ffurio Polisi a'r Ymgynghori Cysylltiol (Safonau 88-93): Gyda phob polisi newydd* sy'n cael ei ddatblygu (neu os yw polisi presennol yn cael ei ddiwygio a'i ddiweddarau) ymgymerir â phroses sgrinio Asesiad Effaith Cydraddoldeb ar yr iaith Gymraeg fel rhan o'r broses. Mae'r broses asesu effaith integredig hon wedi cael ei ehangu i ymgorffori'r ddyletswydd cymdeithasol-economaidd.
*Mae Polisi yn cael ei ddiffinio yn ei gyd-destun ehangach i gynnwys cynlluniau a strategaethau.
- 4.2 Bydd y broses sgrinio yn penderfynu a fydd y polisi arfaethedig yn cael, neu'n debygol o gael, effaith negyddol ar y Gymraeg neu ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg. Bydd yr asesiad hefyd yn nodi'r posibilrwydd i'r polisi arfaethedig gael effaith gadarnhaol ar yr iaith naill ai drwy ei defnyddio neu ei hyrwyddo.
- 4.3 Os bydd y polisi arfaethedig yn destun i ymgynghoriad cyhoeddus, bydd yr ymatebion sy'n dod i law yn ystod yr ymgynghoriad hwnnw yn cael eu hystyried yn llawn wrth gynnal yr asesiad effaith. Bydd aelodau'r Awdurdod hefyd yn cael cyfle i graffu'r polisi arfaethedig ar wahanol adegau o'r broses. Os pennir bod effaith negyddol, yna cynhelir asesiad llawn o'r effaith ar gydraddoldeb i bennu beth yw'r mesurau lliniaru sy'n angenrheidiol a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r polisi ai peidio.
- 4.4 Mae Dogfen Ganllaw ar gyfer staff yn ei lle sy'n amlinellu'r gofyniad i ofyn cwestiynau penodol ynglŷn ag effaith (naill ai cadarnhaol neu negyddol) unrhyw gynnig ar y Gymraeg, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a chyfleoedd i hybu'r iaith. Mae'r ddogfen hefyd yn cynnwys enghreifftiau o eiriad priodol i'w ddefnyddio mewn gwahanol ddogfennau ymgynghori, sydd wedi'u dosbarthu i holl wasanaethau'r Awdurdod.
- 4.5 Dyfarnu Grantiau a Chomisiynu Ymchwil a Phrosiectau (Safonau 94-97): Mae'r angen i ystyried yr effaith (boed hynny'n negyddol neu'n gadarnhaol) ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei integreiddio'n llawn i mewn i brosesau'r gronfa gomisiynu newydd, Cronfa Eryri. Bydd amodau ychwanegol o ran defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg, a sicrhau cydraddoldeb i'r Gymraeg, yn parhau i fod yn rhan o ofynion y gronfa.
- 4.6 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi
Yn ystod y flwyddyn, ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Llunio Polisi.

5. Safonau Gweithredu

- 5.1 Ar 31 Mawrth 2023, roedd yr Awdurdod yn cyflogi 149 aelod o staff; mae 145 o'r rheiny'n gwbl ddwyieithog, sy'n cynrychioli 97.3%.
- 5.2 Defnyddio'r Gymraeg yn Fewnol (Safon 98): Ers iddo gael ei sefydlu, mae'r Awdurdod wedi sefydlu trwy arferiad a gweithrediad mai'r Gymraeg yw'r brif iaith gyfathrebu fewnol, gyda'r Saesneg yn cael ei defnyddio fel bo'r angen. Yn ystod y flwyddyn cytunwyd ar bolisi defnyddio'r Gymraeg yn fewnol, i ffurfioli'r arfer ac i gynorthwyo staff newydd gyda disgwyliadau gweithredol.
- 5.3 Dogfennaeth Staff (Safonau 99-104): Mae gan yr Awdurdod bolisi cwbl ddwyieithog yn ei le ar gyfer yr holl faterion adnoddau dynol. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod pob dogfen sy'n ymwneud â chyflogaeth unigolyn yn cael eu cynhyrchu yn y Gymraeg yn safonol a'i rhoi i bob aelod o staff. Mae staff yn gallu gwneud cais i gael fersiwn Saesneg os dymunant. Mae unrhyw ohebiaeth sy'n cael ei hanfon allan o bryd i'w gilydd gan y gwasanaeth adnoddau dynol at aelodau unigol o staff hefyd yn cael ei pharatoi'n Gymraeg yn unig fel rheol, ac yn achlysurol yn ddwyieithog.
- 5.4 Polisiâu Adnoddau Dynol (Safonau 105-111): Mae pob polisi adnoddau dynol yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol.
- 5.5 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu (Safonau 112-119): Mae croeso i staff ohebu trwy gyfrwng eu hiaith ddewisol. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal ac ni fyddai unrhyw oedi cyn ymateb i ohebiaeth sy'n dod i law yn y naill iaith na'r llall. Mae pob gwrandawriad disgyblu neu apeliadau yn cael eu cynnal yn iaith ddewisol yr aelod o staff dan sylw, ynghyd â phob dogfennaeth a gohebiaeth berthnasol.
- 5.6 Meddalwedd Cyfrifiadurol (Safon 120): Mae meddalwedd Cysgliad wedi ei osod yn safonol ar bob cyfrifiadur a gliniadur staff, er mwyn gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg.
- 5.7 Mewnrwyd Staff ac Aelodau (Safonau 121-126): Ar hyn o bryd, nid oes gan y wefan a lanswyd ym mis Ebrill 2022 fewnrwyd Staff ac Aelodau.
- 5.8 Asesiad Sgiliau (Safon 127): Ceir data o'r asesiad sgiliau staff yn Atodiad 1.
- 5.9 Hyfforddiant (Safonau 128-133): Darperir cyrsiau hyfforddiant cyffredinol trwy gyfrwng y Gymraeg bob amser lle bo'n bosibl. Yn ystod 2022-23, ni fynychodd unrhyw aelod o staff gyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.
- 5.10 Anogir cyflogeion sy'n methu â chyfathrebu'n llawn yn y Gymraeg i fynychu cyrsiau a hyfforddiant Cymraeg, a gellir gwneud hynny yn ystod amser gwaith. Mynychodd un aelod o staff cyrsiau Cymraeg/gloywi iaith yn ystod y flwyddyn.

- 5.11 Llofnodion E-byst a Manylion Cyswllt (Safonau 134-135): Mae'r Awdurdod yn defnyddio bathodyn 'laith Gwaith' ar gyfer siaradwyr a dysgwyr Cymraeg i'w osod fel rhan o'r llofnod e-bost. Mae'r holl fanylion cyswllt sy'n cael eu darparu fel rhan o'r llofnod yn hollol ddwyieithog, fel sy'n ofynnol yn y daflen 'Cyfathrebu'n Glir', yr arweinyfr staff ar safonau gwasanaeth cwsmeriaid ac arddull safonol.
- 5.12 Swyddi Gwag a Recriwtio (Safonau 136-140): Yn ystod 2022-23, hysbysebwyd 35 swydd wag. Roedd bob un o'r swyddi yn nodi fod y Gymraeg yn hanfodol.
- 5.13 Datblygwyd fframwaith sgiliau iaith Gymraeg ar ddechrau 2020, sy'n graddio'r lefel sgil sydd ei hangen ym mhob swydd o 0 hyd at 5+ mewn 4 prif gategori, sef gwrando, siarad, darllen ac ysgrifennu. Mae pob Pennaeth Gwasanaeth yn sgorio bob swydd wag neu newydd gyda'r Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer yn cymedroli bob sgôr, cyn iddo fynd i'r Tîm Rheoli am ganiatâd terfynol. Cyn cyflwyno cais, mae ymgeiswyr nawr yn ymwybodol o'r union lefel o sgil sydd ei angen ar gyfer y swydd.
- 5.14 Mae pob hysbyseb recriwtio yn cael ei hyrwyddo ar wahanol sianeli cyfryngau cymdeithasol. Yn dibynnu ar y sianel, mae'r post naill ai'n ddwyieithog neu'n cael eu cynhyrchu yn Gymraeg a Saesneg ar wahân ond bob amser yn cael eu postio gyda'i gilydd yn ddieithriad. Mae'r Awdurdod yn defnyddio Webrecruits i dderbyn a phrosesu ceisiadau, sy'n caniatáu i ymgeiswyr gyflwyno ceisiadau ar-lein. Mae'r holl ddogfennau ar gael yn ddwyieithog e.e. ffurflen gais, swydd ddisgrifiad, manyleb y person a'r ffurflen monitro cydraddoldeb. Cynhelir cyfweiliadau am swyddi yn y Gymraeg.
- 5.15 Mae system Webrecruits yn anfon e-bost at ymgeiswyr am swyddi os ydynt wedi bod yn aflwyddiannus yn eu cais ac nad ydynt wedi cael eu dewis ar gyfer cyfweiliad. Mae'r e-bost hwn yn Gymraeg a Saesneg. Anfonir llythyrau neu e-byst at ymgeiswyr am swyddi yn eu hysbysu o ganlyniad eu cyfweiliad yn Gymraeg yn unig neu'n ddwyieithog.
- 5.16 Arwyddion Mewnol ac Anerchiadau (Safonau 141-144): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Nid oes gan yr Awdurdod system anerchiadau mewnol ar hyn o bryd.
- 5.17 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â Safonau Gweithredu
Yn ystod y flwyddyn ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu.

6. Safonau Hybu

- 6.1. Hybu'r Iaith Gymraeg (Safonau 145-146): Ar yr 22ain o Fawrth 2022 mabwysiadodd Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau'r Awdurdod Strategaeth newydd ar gyfer Hybu'r Gymraeg ar gyfer y cyfnod nesaf o bum mlynedd.
- 6.2 Mae'r strategaeth yn cynnwys targed i "o leiaf gynnal y nifer presennol o siaradwyr Cymraeg yn Eryri, ac i weithio gyda'n partneriaid sector cyhoeddus i gynyddu'r niferoedd dros y 5 mlynedd nesaf".
- 6.3 Fel y dangosodd ein Strategaeth flaenorol, er na allwn gysylltu effaith ein gweithgareddau hybu'r Gymraeg yn uniongyrchol gyda nifer y siaradwyr Cymraeg yn Eryri, mae digon o waith cadarnhaol y gallwn ei wneud o hyd a fydd yn dylanwadu ar y nifer cyffredinol. Gyda hyn mewn golwg, rydym hefyd wedi gosod ail darged o gynyddu nifer y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn Eryri. Mae'r targed hwn yn ystyrlon ac yn fesuradwy ac o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

7. Safonau Cadw Cofnodion a Safonau Atodol

- 7.1 Cadw Cofnodion am Gydymffurfiaeth gyda'r Safonau (Safonau 147-176): Cynhyrchwyd dogfen o'r enw 'Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri', sydd ar gael yn swyddfeydd yr Awdurdod ac ar y wefan. Mae'r ddogfen yn amlinellu'r holl Safonau y mae'n rhaid i'r Awdurdod lynu atynt ac mae'n nodi sut y gall aelodau o'r cyhoedd gwyno ynghylch sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau neu unrhyw agwedd o'r gwasanaeth iaith Gymraeg a gynigir gan yr Awdurdod.
- 7.2 Mae'r Awdurdod wedi cadw cofnodion o'r ffordd y mae'n cydymffurfio â'r Safonau, yn unol â gofynion Comisiynydd y Gymraeg.

ATODIAD 1

1. Lefelau Sgiliau Staff - Trosolwg

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl cyfarwyddiaeth			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Corfforaethol	101	100	99%
Cynllunio a Rheoli Tir	48	45	94%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl graddfa'r swydd			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	3	3	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	10	9	90%
Graddfa 7+	43	40	93%
Hyd at Radd 6	93	93	100%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl gweithle			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	90	86	95%
Canolfannau Croeso	11	11	100%
Staff Allanol	31	31	100%
Plas Tan y Bwlch	17	17	100%

2. Lefelau Sgiliau Staff yn ôl Gwasanaeth

Cyfarwyddiaeth Gorfforaethol

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	2	2	100%
Cyllid	5	5	100%
Adnoddau Dynol	3	3	100%
Gweinyddol	12	12	100%
Systemau Gwybodaeth	5	4	80%
Eiddo	7	7	100%
Cyfreithiol	1	1	100%
Ymgysylltu	25	25	100%
Plas Tan y Bwlch	17	17	100%
Wardeinio	24	24	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Prif Weithredwr	1	1	100%
Cyfarwyddwyr	1	1	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	7	7	100%
Graddfa 7+	23	22	96%
Hyd at Radd 6	69	69	100%

Cynllunio a Rheoli Tir

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Cynllunio	16	13	81%
Treftadaeth Ddiwylliannol	16	16	100%
Cadwraeth, Coed ac Amaethyddiaeth	15	15	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	1	1	100%
Pennaeth Gwasanaeth	3	2	67%
Graddfa 7+	20	18	90%
Hyd at Radd 6	24	24	100%

3. Lefelau Sgiliau Staff – Derbynfya

Nifer a % y swyddi yn y prif dderbynfeydd sydd wedi'u dynodi'n 'Cymraeg yn hanfodol' ac a gafodd eu llenwi gan staff dwyieithog.			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	6	6	100%
Plas Tan y Bwlch	4	4	100%
Canolfannau Croeso	11	11	100%